

(...)

Sygn. akt **XXVI GC 754/20**

WYROK CZĘŚCIOWY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVI Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodnicząca SSO Monika Pawłowska

Protokolant Patrycja Chantaj

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2022 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W.

przeciwko

1. (...) spółce akcyjnej w W.

2. (...) w W. (Belgia)

3. (...) w L. (Wielka Brytania)

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie pozwanej

1. (...) Bank (...) spółki akcyjnej w W.

2. Bank (...) spółki akcyjnej w W.

o odszkodowanie

oddala powództwo co do kwoty 14 311 767,35 zł (czternaście milionów trzysta jednaście tysięcy siedemset sześćdziesiąt siedem złotych trzydzieści pięć groszy).

SSO Monika Pawłowska

Sygn. akt **XXVI GC 754/20**

UZASADNIENIE

wyroku częściowego z 28 kwietnia 2022 r.

Powódka (...) sp. z o.o. z siedzibą we W. wniosła pozew przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W., (...) z siedzibą w W., (...) z siedzibą w L. o zapłatę przez nich solidarnie kwoty 9 617 591,76 zł wraz ze skapitalizowanymi odsetkami w wysokości 5 147 741,90 zł, czyli łącznie kwoty 14 765 333,66 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Powódka domagała się zasądzenia tej kwoty z następującymi ograniczeniami: odpowiedzialności pozwanej (...) do kwoty 2 959 666,94 zł (na którą składały się suma należności głównej w wysokości 2 071 796,60 zł oraz skapitalizowane odsetki w wysokości 887 870,34 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty) i odpowiedzialności pozwanej (...) do kwoty 4 222 249,69 zł (na którą składały się suma należności głównej w wysokości 2 951 936,54 zł

i skapitalizowane odsetki w wysokości 1 270 313,15 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty).

Powódka zarzuciła pozwanym działanie w ramach porozumienia ograniczającego konkurencję i dochodziła roszczenia o zapłatę odszkodowania w ramach pokrycia szkody w postaci różnicy w wysokości (wartości) opłaty interchange uiszczanej na rzecz agentów rozliczeniowych (...) – dawniej (...) oraz (...), której bezpośrednimi beneficjentami są pozwani, a której by nie poniosła, gdyby pozwani nie działali z innymi bankami prowadzącymi działalność w Polsce w ramach bezprawnego porozumienia naruszającego prawo konkurencji. Powódka wskazała, że roszczenie o zapłatę odszkodowania obejmuje okres od 1 lipca 2010 r. do 30 czerwca 2014 r. i dotyczy powódki oraz powiązanej z nią spółki (...) sp. z o.o. z siedzibą we W., za ten sam okres. W ocenie powódki, poniosła ona wraz z (...) nieuzasadniony ciężar krajowej opłaty interchange. Powódka i (...) poniosły szkodę w postaci zmniejszenia aktywów, poprzez konieczność uiszczania zawyżonej opłaty interchange. Jako podstawę prawną odpowiedzialności pozwanych powódka wskazała art. 415 k.c. w zw. z art. 36 ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji oraz art. 441 k.c. (pозew).

W swojej odpowiedzi na pozew pozwana (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości ze względu na jego bezzasadność, a także podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powódki w całości i wniosła o to, by pierwsze posiedzenie w sprawie ograniczyć do rozpoznania zarzutu przedawnienia. Pozwana ad. 1 wskazała, że skoro bieg przedawnienia wskazany w art. 422¹§ 1 k.c. należało liczyć od dnia powzięcia przez poszkodowanego wiadomości o samym zaistnieniu szkody, to rozpoczął się on w momencie powstania każdorazowego obowiązku powódki zapłaty na rzecz agenta rozliczeniowego opłaty interchange od danej transakcji. Oznacza to, że bieg terminu przedawnienia roszczenia dotyczącego opłaty interchange od transakcji kartowych dokonanych np. w lipcu 2010 r., upłynął w lipcu 2013 r. Ponadto, jeżeli powódka twierdziła, że jej szkoda jest skutkiem zachowań, których dotyczy decyzja UOKiK z 2006 r., to zachowania oceniane przez Prezesa UOKiK ustaly od 2006 r., ponieważ po doręczeniu bankom decyzji UOKiK z 2006 r. doszło do zmiany sposobu ustalania stawek opłat interchange. Wobec tego, do dnia wytoczenia pozwu upłynął także dziesięcioletni termin, liczony od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Podsumowując, wszystkie te okoliczności świadczyły o tym, że w całym okresie, którego dotyczyło żądanie pozwu (czyli w latach 2010-2014), a także później, powódka miała wystarczającą wiedzę o rzekomej szkodzie oraz roli banków i organizacji kartowych. Nie ma żadnych podstaw, aby przyjąć, że w okresie 2010-2014 powódka nie miała tej samej, co obecnie wiedzy o okolicznościach powołanych w pozwie, co oznacza, że przed wniesieniem pozwu doszło do przedawnienia roszczenia w całości. Z kolei przepisy ustawy o roszczeniach (jak również implementowanej przez tę ustawę Dyrektywy 2014/04) dotyczące przedawnienia, oczywiście nie znajdują zastosowania do naruszeń prawa konkurencji, które miały miejsce przed wejściem w życie ustawy o roszczeniach, a tym bardziej przed przyjęciem dyrektywy (odpowiedź na pozew pozwanej ad. 1 (...) S.A. k. 1881-1971).

W odpowiedzi na pozew pozwana ad. 2 (...) LTD z siedzibą w L. również wniosła o oddalenie powództwa w całości i podniosła zarzut przedawnienia roszczenia z wnioskiem o jego rozpoznanie w pierwszej kolejności, a nadto zarzut braku legitymacji biernej po jej stronie. Pozwana ad. 2 wskazała, że powódka posiadała wiedzę o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia nie później niż z końcem 2012 r., przy czym w istocie powódka na podstawie umów zawartych z agentem rozliczeniowym oraz decyzji UOKiK wiedzę tę posiadała w całym okresie, za który dochodziła roszczenia, od końca 2006 r. Skoro zatem roszczenie powódki ulegało przedawnieniu w terminie 3 lat od danej transakcji, to ostatecznie roszczenia, czyli dotyczące opłat interchange od transakcji z 30 czerwca 2014 r. uległy przedawnieniu najpóźniej do dnia 30 czerwca 2017 r. Roszczenie powódki przeciwko (...) jest przedawnione, ponieważ powódka wiedziała o szkodzie i osobie, obowiązanej do jej naprawienia najpóźniej z końcem 2012 r. Tym samym w momencie złożenia pozwu upłynął już trzyletni termin przedawnienia (odpowiedź na pozew pozwanej ad 2 (...) LTD k. 2707 – 2757).

Z kolei pozwana ad. 3 (...) s.a. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości z uwagi na jego bezzasadność oraz z uwagi na zarzut przedawnienia całości roszczenia względem niej. Uzasadniając podniesiony zarzut przedawnienia pozwana ad. 3 wskazała, że roszczenie wskazane w pozwie ma charakter odszkodowawczy, na

podstawie art. 415 k.c., czyli zarzucany przez (...) delikt, według twierdzeń samego pozwu ustał 30 czerwca 2014 r., czyli ponad 5 lat przed wniesieniem powództwa. Pozwana ad. 3 podniosła, że zarówno powódka (...) jak i (...), co najmniej od 16 lat mają pełną świadomość zasad działania systemów kartowych (...) i (...), w tym w szczególności wiedzą, na czym rzecz pobierana jest opłata interchange kto ją ustala i ile ona wynosi. Wiedza ta jest powszechna w danej branży co najmniej od 2007 r. Z kolei w dniu 30 października 2013 r. została opublikowana ustawa z 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych wprowadzająca do polskiego systemu prawa legalną definicję opłaty interchange. Definicja ta zawierała zarówno podmiot ustalający wysokość opłaty, jak i podmioty, na rzecz których opłata miała być uiszczana. Biorąc pod uwagę na jaką skalę działa powódka jej twierdzenia dotyczące tego, że nie wiedziała, ani nawet nigdy nie interesowała się wysokością i źródłem opłaty były niewiarygodne (odpowiedź na pozew pozwanej ad 3 (...) S.A. k. 3626-3704).

Interwencji uboczni po stronie pozwanej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. i Bank (...) S.A. z siedzibą w W. także wnieśli o oddalenie powództwa i podnieśli zarzut przedawnienia roszczenia, argumentując w sposób zbliżony, jak pozwani i podnosząc, że roszczenie jest przedawnione w całości.

Po posiedzeniu przygotowawczym każda ze stron złożyła dalsze pismo, prezentujące jej stanowisko w przedmiocie przedawnienia.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny, istotny dla rozstrzygnięcia zawartego w wyroku częściowym.

(...) sp. z o.o. jest spółką zależną względem (...) SE z siedzibą w M., notowaną na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych i wchodzi w skład indeksu WIG 40. Holding zarządza w Polsce lokalami gastronomicznymi takimi jak (...), (...), (...), (...) w oparciu o franszyzę lub współpracę w formie joint-venture. (...) sp. z o.o. prowadzi obecnie około (...) restauracji w 26 krajach, w tym w Polsce, Czechach, Bułgarii, Serbii, Chorwacji, Hiszpanii, Francji, Niemczech, Chinach oraz Stanach Zjednoczonych.

Bank (...) S.A. z siedzibą w W. to bank uniwersalny, który oferuje bankowość detaliczną, inwestycyjną, rozwiązania dla przedsiębiorców oraz usługi bankowości prywatnej. Z kolei (...) i (...) to organizacje kartowe, określające zasady funkcjonowania systemu kart płatniczych oraz odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania systemu kart płatniczych.

(okoliczności niesporne).

Opłata interchange to prowizja wypłacana przez agenta rozliczeniowego na rzecz banku – wydawcy, od każdej bezgotówkowej transakcji rozliczeniowej przy użyciu karty płatniczej wydanej przez bank. Opłata ta stanowi część opłaty akceptanta, która jest z kolei pobierana przez agenta rozliczeniowego ((...), (...) i (...) SA) od sprzedawcy (np. (...)) za każdą zaakceptowaną transakcję dokonaną kartą. Nalicza się ją jako procentową prowizję od wartości transakcji. Pozostała część tej opłaty stanowiła marża agenta rozliczeniowego oraz opłata systemowa przekazywana do organizacji kartowych ((...), (...)).

W celu umożliwienia klientom płacenia w swoich lokalach kartami płatniczymi w dniu 1 czerwca 1998 r. poprzednik prawny (...) sp. z o.o. – (...) sp. z o.o. jako kontrahent zawarła umowę z (...) S.A. z siedzibą w W. w sprawie współpracy w zakresie obsługi i rozliczenia transakcji opłacanych kartami płatniczymi. Zgodnie z § 1 tej umowy kontrahent zobowiązał się przyjmować zapłatę kartami płatniczymi systemów: (...), (...), (...), (...), (...), (...) oraz w przypadku posługiwania się kartami (...) (wystawianymi w ramach organizacji (...)), (...) i (...), w ramach prowadzonej działalności i zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 1 i nr 4 do umowy. Na podstawie § 8 kontrahent miał płacić (...) S.A. opłatę określoną w załączniku nr 2, przeznaczoną na pokrycie opłat pobieranych przez system i banki będące wystawcami kart i kosztów ponoszonych przez (...). Kontrahent zobowiązał się nie obciążać tą opłatą klientów płacących kartami. Zgodnie natomiast z § 9 ust. 7 umowy wartość zapłaty przekazana kontrahentowi miała być

pomniejszona o wysokość opłaty określonej w załączniku nr 2. Pobranie opłaty przez (...) miało być udokumentowane poprzez wystawienie przez (...) na rzecz kontrahenta faktur VAT lub rachunków uproszczonych.

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do tej umowy wysokość opłaty pobieranej przez (...) ustalono od 3,9 % do 2,1% sum wymienionych w rubryce Total rachunków obciążeniowych wystawionych okazicielom kart płatniczych systemów (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...) w punktach kontrahenta w przypadku transakcji realizowanych w terminalu (...).

Taki sposób określenia prowizji obowiązywał do sierpnia 2004 r., przy czym wskaźnik procentowy ulegał zmianie na podstawie kolejnych aneksów do umowy.

W dniu 16 sierpnia 2004 r. natomiast (...) S.A. zawarła aneks do umowy (wówczas (...) sp. z o.o. działała pod nazwą (...)), na podstawie którego wysokość przewidzianej w § 9 ust. 1 umowy, opłaty pobieranej przez (...) ustalono zgodnie z następującymi zasadami: 1. Strony postanawiają, że począwszy od dnia wejście w życie tego aneksu, kontrahent płacić będzie (...) S.A. opłatę określoną w § 1 pkt 5 lit a) aneksu, a liczoną jako średnia ważona opłata Interchange Fee plus marża (...), zależna od wartości obrotów brutto zrealizowanych w punktach handlowo – usługowych kontrahenta na karty płatnicze (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...)/liczby punktów/okresu współpracy/typu urządzeń do akceptacji kart płatniczych; 2. przez opłatę interchange fee rozumie się prowizję pobieraną procentowo lub kwotowo od każdej z transakcji zrealizowanej kartą płatniczą ponoszoną przez (...) na rzecz wystawców kart płatniczych oraz organizacji kart płatniczych; 5. wysokość opłaty pobieranej przez (...) z tytułu rozliczeń wskazanych powyżej kart płatniczych ustalono następująco: a) IF+0,36%- nie więcej niż 1,95%.

Dodatkowo w aneksie tym określono jak będzie wyliczana opłata interchange dla punktów handlowo usługowych kontrahenta oraz ustalono, że stawka IF miała być obliczana jako średnia ważona udziałów poszczególnych kart w obrotach kontrahenta i od czerwca 2004 r. miała wynosić 1,59 % i miała być stawką bazową do wyliczenia redukcji IF.

Na podstawie kolejnych aneksów do umowy (...) powrócił do wskazywania pobieranej prowizji zbiorczo jako najpierw 2,8% (od listopada 2005 r.), 1,65% (od lutego 2007 r.). Następnie, w aneksie z lutego 2007 r. wskazano z kolei, że prowizja (...) wynosi 0,202% a pozostała wartość pobieranej prowizji to opłata za płatność kartami. Od września 2012 r. zarówno dla (...) sp. z o.o. jak i (...) sposób ustalenia prowizji w umowach był analogiczny: średnioważona opłata systemowa liczona w cyklu kwartalnym (bez rozbicia na składniki) w wysokości 1,69% oraz marża (...) w wysokości 0,06%, czyli łącznie opłata prowizyjna dla (...) wynosiła 1,75% a dla (...),78%.

Następnie w umowach (...) i (...) z agentem rozliczeniowym (...) prowizje były określane wyłącznie zbiorczo jako „fees” na poziomie od 1,66% w umowie z listopada 2010 r. przez obniżenie prowizji dla (...) w czerwcu 2013 r. do poziomu 1,48% i do informacji z sierpnia 2014 r. o obniżeniu opłaty interchange do poziomu 0,5%.

(dowody: umowy w sprawie współpracy w zakresie obsługi i rozliczenia transakcji opłacanymi kartami płatniczymi wraz z aneksami k. 993 i n. t. V-VI).

W dniu 29 grudnia 2006 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję nr (...), w której ustalił, że w latach 1993-1994 powstały dwa porozumienia, które skupiały działające w Polsce banki, które emitowały karty płatnicze w związku z nabyciem licencji (...) (1. (...)) i w związku z nabyciem licencji (...) (2. (...)). Ponadto ustalono, że wspólne ustalenie stawek w ramach porozumień ograniczało konkurencję na rynku usług związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski. Wobec tego Prezes UOKiK uznał, że porozumienia te naruszały zakaz, o którym mowa w art. 81 ust. 1 Traktatu ustanawiającego WE (obecnie art. 101 ust. 1 Traktatu i Funkcjonowaniu UE) oraz w art. 5 ust. 1 pkt 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (obecnie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 16 lutego 2007 r.) i nakazał zaniechanie tej praktyki oraz nałożył na banki kary pieniężne. Na dzień zamknięcia rozprawy w części, decyzja była nieprawomocna

(dowód: decyzja z 29 grudnia 2006 r. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr(...)).

Kwestia opłat interchange była również przedmiotem orzeczeń organów unijnych m.in.: decyzji Komisji Europejskiej z 24 lipca 2002 r. w sprawie (...) / 29.373, decyzji Komisji Europejskiej z 8 grudnia 2010 r., decyzji Komisji Europejskiej z 26 lutego 2014 r., wyroku TSUE w sprawie C – 382/12 (...) z 11 września 2011 r. Wskazane orzeczenia dotyczyły organizacji kartowych (...), w szerokim kontekście ustalenia stawek opłaty interchange,

(dowody: decyzja Komisji Europejskiej z 24 lipca 2002 r. w sprawie (...) / 29.373, decyzja Komisji Europejskiej z 8 grudnia 2010 r., decyzja Komisji Europejskiej z 26 lutego 2014 r., decyzja Komisji Europejskiej z 26 lutego 2014 r., wyroku TSUE w sprawie C – 382/12 (...) z 11 września 2011 r. – w aktach sprawy).

Opłata interchange została uregulowana w ustawie z 19 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych, która weszła w życie 1 stycznia 2014 r. Na podstawie ustawy zmieniającej do art. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych dodano pkt. 19a, zgodnie z którym opłata interchange to ustalona przez organizację kartową opłata, uiszczona przez agenta rozliczeniowego na rzecz wydawcy karty płatniczej oraz art. 381, w którym ustalono maksymalną stawkę opłaty interchange na poziomie 0,5% wartości transakcji zarówno dla kart debetowych, jak i kart kredytowych

(okoliczność niesporna).

Z kolei w dniu 27 czerwca 2017 r. weszła w życie ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, która określała zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym. Ustawa o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji stanowi transpozycję dyrektywy 2014/104/UE harmonizującej niektóre przepisy regulujące dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej - private enforcement

(okoliczność niesporna).

Wysokość roszczenia (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., wyliczona przez powódkę w oparciu o obroty i za miesiąc czerwiec 2014 r. wynosiła 280 335,73 zł, a odsetki kapitałowe wyliczone od tej kwoty w okresie od 1 lipca 2014 r. do 26 czerwca 2020 r. wynosiły 173 230,58 zł, czyli w sumie 453 566,31 zł. Łączna wysokość całości roszczenia wraz z odsetkami, wyliczona w okresie od 1 lipca 2010 r. do 30 czerwca 2014 r. wynosiła 14 765 333,66 zł (tabela k. 4976).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie wyżej wskazanych dokumentów i wydruków złożonych przez strony do akt niniejszej sprawy. Strony nie zaprzeczały autentyczności przedstawionych dokumentów, ani ich treści, a wiarygodność powoływanych dowodów nie budziła wątpliwości Sądu.

Ustalenia faktyczne Sąd poczynił także w oparciu o okoliczności bezsporne, które na podstawie art. 230 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. zostały przyjęte za udowodnione.

Ze względu na to, że przed wydaniem wyroku częściowego sąd nie rozpatrywał dalszych zarzutów pozwanych dotyczących m.in.: braku wykazania przesłanek roszczenia odszkodowawczego z art. 415 k.c., zarzutu braku legitymacji pozwanego (...), prawidłowości wyliczenia szkody, nieprawidłowości sformułowania roszczenia, a jedynie kwestię przedawnienia roszczenia, przywoływanie w ramach ustalonego stanu faktycznego okoliczności związanych z tymi zagadnieniami było niecelowe. Te ustalenia będą przedmiotem dalszego postępowania w zakresie roszczenia nieprzedawnionego. Na obecnym etapie Sąd ograniczył się do oceny podniesionego przez stronę pozwaną i interwenientów zarzutu przedawnienia roszczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Zgodnie z przepisem art. 317 § 1 k.p.c. sąd może wydać wyrok częściowy, jeżeli nadaje się do rozstrzygnięcia tylko część żądania lub niektóre z żądań pozwu.

W ocenie sądu, wobec treści oświadczeń złożonych przez pozwanych, zasadne było orzeczenie o części roszczenia już na tym etapie, ponieważ w zakresie kwoty 14 311 767,35 zł okazało się ono przedawnione.

Każda z pozwanych, a także interwenienci uboczni po stronie pozwanej podnieśli zarzut przedawnienia całości roszczenia, jednak każdy z tych podmiotów uzasadniał go w nieco inny sposób. Pozwani zgodnie wnieśli o rozpoznanie zarzutu przedawnienia w pierwszej kolejności, powołując się na zasadę ekonomii procesowej, a także na dotychczasowe orzecznictwo sądów powszechnych w Warszawie, gdzie w dwóch orzeczeniach Sąd Okręgowy uwzględnił zarzut przedawnienia (XVI GC 1131/18, XVI GC 457/18), a w innym - Sąd Apelacyjny uchylił postanowienie w przedmiocie zobowiązania do wyjawienia dowodów, wskazując, że zasadne jest rozpoznanie przez sąd I instancji w pierwszej kolejności zarzutu przedawnienia (VII AGz 95/21). Sąd Okręgowy w niniejszym składzie podziela to stanowisko, jako że od tego, czy roszczenie jest w całości lub części przedawnione, będzie zależał zakres prowadzonego postępowania dowodowego. Strony zgłosiły cały szereg wniosków dowodowych, w tym w zakresie dokumentacji za cały okres objęty roszczeniem, co może okazać się w zbędne, o ile zostanie prawomocnie przesądzona kwestia dotycząca okresu, czy i za jaki roszczenie jest przedawnione. Wydanie wyroku częściowego w sprawie tego rodzaju było absolutnie uzasadnione, ze względu na przewidywany zakres postępowania dowodowego. Generowanie wielu miesięcy prowadzenia postępowania i związanych z tym kosztów, przeprowadzenie szeregu wnioskowanych dowodów, wzywaniem podmiotów trzecich do złożenia dokumentacji, wydawanie orzeczeń w przedmiocie wyjawienia dowodów, a po (przewidywalnie) kilku latach, uznanie ich za nieprzydatne wobec uwzględnienia zarzutu przedawnienia nie mieści się w kategoriach ekonomii procesu, interesu stron postępowania i dobra wymiaru sprawiedliwości.

Strona powodowa natomiast stała na stanowisku, że zdarzenie szkodowe polegające na pobieraniu opłaty interchange miało charakter trwały, szkoda nie jest podzielna, a nadto, że w czasie istnienia naruszenia termin przedawnienia nie biegnie. Co więcej, powódka wskazywała na dwie daty, od których winien liczyć się termin przedawnienia roszczenia. W pozwie wskazała, że była to data zawarcia aneksu obniżającego tę opłatę, co pozwoliło na dowiedzenie się o szkodzie i podmiotach zobowiązanych do jej naprawienia. W replice na odpowiedzi na pozew wskazała natomiast, że data dowiedzenia się o szkodzie powinna biec od dnia wydania wyroku przez TSUE w sprawie C – 382/12(...), czyli 11 września 2014 r.

W ocenie Sądu powyższa argumentacja strony powodowej dotycząca tego, że zarzut przedawnienia był bezpodstawny, była nieuzasadniona a intencją strony powodowej było to, aby tak przesunąć termin dowiedzenia się o szkodzie, żeby zastosowanie w niniejszej sprawie, w zakresie przepisów o terminie przedawnienia miała ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (dalej również jako: ustawa o roszczeniach), która weszła w życie z dniem 27 czerwca 2017 r.

Co do kwoty 14 311 767,35 zł ustawa o roszczeniach nie miała zastosowania w niniejszej sprawie. Wobec tego bieg terminu przedawnienia należało liczyć zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c. Na podstawie tego przepisu roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Przepis z art. 442¹ § 1 k.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 117 k.c. i reguluje zasady biegu przedawnienia majątkowych roszczeń odszkodowawczych, których źródłem jest czyn niedozwolony (roszczenia deliktowe). Nie ulega przy tym wątpliwości, że ustawodawca przewiduje dwa podstawowe terminy przedawnienia roszczeń deliktowych: trzyletni termin liczony od chwili dowiedzenia się przez poszkodowanego o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, oraz 10-letni termin bezwzględny, liczony od chwili wystąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę.

W ocenie Sądu powódka wiedzę o szkodzie i podmiocie obowiązanej do jej naprawienia pozyskiwała stopniowo. Już z początkiem lat 2000 kwestia opłat interchange i ich naliczania była szeroko dyskutowana w wydawnictwach

branżowych, a w 2006 r. została wydana decyzja UOKiK nr (...) dotycząca nielegalnych porozumień odnośnie wysokości stawek na rynku usług związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski. Jednakże, w ocenie Sądu pełną świadomość o szkodzie i podmiotach obowiązanych do jej naprawienia powódka posiadała z dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych, co miało miejsce dnia 1 stycznia 2014 r. Na podstawie ustawy zmieniającej do art. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych dodano pkt. 19a, zgodnie z którym opłata interchange to ustalona przez organizację kartową opłata, uiszczona przez agenta rozliczeniowego na rzecz wydawcy karty płatniczej oraz art. 381, w którym ustalono maksymalną stawkę opłaty interchange na poziomie 0,5% wartości transakcji zarówno dla kart debetowych, jak i kart kredytowych.

Z dniem wejście w życie ustawa ta obniżyła znacznie opłatę interchange, w przypadku powódki o ponad 1%, a w uzasadnieniu do wprowadzenia tejże ustawy wskazano, że jej wprowadzenie uzasadnione było zmonopolizowaniem rynku przez dwa podmioty i już na tym etapie ustawodawca wymienił nie tylko banki, ale też organizacje kartowe. Wobec tego w ocenie Sądu, wszystkie przesłanki, czyli dowiedzenie się o szkodzie i podmiocie uprawnionym do jej naprawienia zaktualizowały się z dniem wejścia w życie tej ustawy. Wskazać przy tym należy, że rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia w związku z dowiedzeniem się o szkodzie nie musi się łączyć z wiedzą o jej zakresie czy trwałości jej następstw, chyba że następnie pojawia się szkoda w nowej postaci, której wcześniej nie można było przewidzieć (tak SN w wyr. z 24.11.1971 r., I CR 491/71, OSN 1972, Nr 5, poz. 95; wyr. SA w Katowicach z 8.7.2016 r., I ACa 265/16, Legalis). Posiadanie wiadomości o szkodzie jako przesłance koniecznej do dochodzenia odszkodowania zostaje zrealizowane już w chwili, w której poszkodowany wie o wystąpieniu szkody w ogóle, czyli gdy ma świadomość faktu powstania szkody, a jeszcze nie o jej wysokości, i ta świadomość wystarcza do rozpoczęcia biegu przedawnienia (tak wyr. SA w Gdańsku z 21.10.2011 r., I ACa 625/11, Legalis).

Z kolei nieuzasadnione były twierdzenia powódki, że jako „sprzedawca hamburgerów”, nie musiała śledzić zmian ustrojowych w Polsce, co miałyby uzasadniać brak wiedzy o wejściu w życie powyższej ustawy i jej skutkach. Przede wszystkim powódka funkcjonowała w ramach międzynarodowego holdingu i w ramach swojej struktury organizacyjnej posiadała dział compliance. Ponadto, w ramach uzasadnienia swojego stanowiska wskazuje liczne orzeczenia sądów europejskich, co przy jednoczesnym twierdzeniu, że nie wiedziała o wejściu w życie powołanej ustawy, która jednoznacznie określała wysokość stawki opłaty interchange wydaje się niekonsekwentne. Należy przy tym wskazać, że okoliczność, iż po wejściu w życie powołanej ustawy opłata nadal cyklicznie podlegała obniżeniu, nie oznacza, że powódka dowiedziała się o szkodzie w momencie jej finalnego ukształtowania. Po pierwsze, do ostatecznego ukształtowania opłaty interchange przecież nie doszło i wobec dynamicznych zmian na rynku finansowym może ona ulec podwyższeniu lub obniżeniu. Po drugie przyjęcie takiej koncepcji powodowałoby sztuczne wydłużenie biegu przedawnienia, zasadniczo w nieskończoność, co byłoby przecież sprzeczne z ideą tej instytucji.

Ponadto wbrew twierdzeniom powódki szkoda miała charakter podzielny. Opłata interchange była naliczana miesięcznie, za każdy miesiąc wykonywania transakcji, na wystawianych podstawie faktur VAT. Powódka więc co miesiąc wiedziała, jaką opłatę interchange płaci i na czym rzecz.

Wobec tego w ocenie Sądu Okręgowego powódka najpóźniej dowiedziała się o szkodzie i podmiotach zobowiązanych do jej naprawienia z dniem 1 stycznia 2014 r., kiedy to weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o usługach płatniczych, której przepisy, względem powódki, powodowały obniżenie opłaty interchange o 1% (czyli do mniej niż 1/3 wysokości dotychczas uiszczanej).

Uwzględniając powyższe, roszczenie powódki uległo przedawnieniu z dniem 1 stycznia 2017 r., ale nie w całości. Ostatnia opłata z okresu, za który powódka dochodzi odszkodowania, w kwocie 280 335,73 zł byłaby płatna w lipcu 2014 r., na podstawie faktury VAT wystawionej za czerwiec 2014 r. Tymczasem, w dniu 27 czerwca 2017 r. weszła w życie ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, która określała zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z art. 9 ust. 1 tejże ustawy w przypadku roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej

przez naruszenie prawa konkurencji termin przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zd. 1 k.c., wynosi pięć lat, a jego bieg nie rozpoczyna się przez czas trwania naruszenia. Bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 442¹ § 1 zd. 2 k.c., rozpoczyna się od dnia zaprzestania naruszenia. Ustawa o roszczeniach znajdowała zastosowanie tylko co do tej części szkody, która na dzień jej wejścia w życie nie była przedawniona, czyli co do opłaty za czerwiec 2014 r., która powinna zostać uiszczona w lipcu 2014 r., na podstawie faktury VAT za miesiąc czerwiec. Zgodnie bowiem z art. 38 powołanej ustawy do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepis art. 442¹ § 1 ustawy zmienianej w art. 33 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że jeżeli trzyletni termin przedawnienia rozpocząłby bieg przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, termin ten rozpoczyna bieg w dniu jej wejścia w życie. Oznacza to, że wymogiem zastosowania art. 38 ustawy o roszczeniach jest to, by roszczenie oceniane według brzmienia przepisów sprzed ustawy o roszczeniach nie było przedawnione w dniu wejścia w życie ustawy o roszczeniach.

Wysokość szkody (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., wyliczona w oparciu o obroty, za miesiąc czerwiec 2014 r. wynosiła według wyliczeń powódki 280 335,73 zł, a odsetki kapitałowe wyliczone od tej kwoty w okresie od 1 lipca 2014 r. do 26 czerwca 2020 r. wynosiły 173 230,58 zł, czyli w sumie 453 566,31 zł (tabela k. 4976). W celu wyliczenia wartości przedawnionego roszczenia odszkodowawczego, co skutkowało oddaleniem powództwa w wyroku częściowym, Sąd kwotę 453 566,31 zł odjął od wskazanej w pozwie całkowitej kwoty roszczenia odszkodowawczego, czyli 14 765 333,66 zł, co dało różnicę w wysokości 14 311 767,35 zł. W tej wysokości roszczenie powódki ulegało przedawnieniu. Reasumując, Sąd oddalił powództwo co do kwoty 14 311,767,35 zł, jako, że roszczenie w tej części uległo przedawnieniu, o czym orzeczono w wyroku częściowym z 28 kwietnia 2022 r.

SSO Monika Pawłowska

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

SSO Monika Pawłowska